

Lesson 54

Nabi Yunus

Yunus

Assalamu alaikum me' bagayku mapakalehin. Tiya' ku katakdilan we' Tuhanin magaka-aka si ka'am. Iye Tuhan po'on kasanyanganin. Kabaya'annen, we' kēmon me' a'ahin tasabutde duk maglilla' nuhut lān bakas minemesnen, supaya a'ahin makajari kinimatan bentel we' ne duk supaya siye sinakup dem kasanyanganne te'edin salama-lama. Sinna kami we' makajari kami magpakale balik si ka'am ellew inin programabi inēnan “*Lānin duk a'ahin manjari bentel si matahan Tuhan*”.

Si lesson dehelluhin takaletē bi istori sabab dembuwa' nabi Tuhanin, ēnnen Nabi Iliyas. Nabi Iliyas inin dembuwa' nabi importante pegge' balakat Niyawa Tuhanin la'i si iye. Māku-māku iye si Tuhan we' ga'i ulan ubus bu ga' ulan diyalem lahat Isra'el dem tellun tahun duk tenga'. Tāmpakanne isab me' nabi magdusta'in – me' nabi si Ba'alīn – duk pakitehanne si kēmon me' a'a Isra'elin we' ga' niya' bali āgama me' nabi miya'an. Hangkan ekka me' a'a Isra'elin pabalik si TUHAN, iye Tuhanden, sabab Nabi Iliyas.

Ellew inin, mikil kite bi sabab istori nabi seddili paturul pu si Nabi Iliyas. Takaletē bi du we' niya' dembuwa' a'a Isra'el tepene' we' Tuhanin, ēnnen Nabi Yunus. Dina'ak iye we' Tuhanin **paliyu magmahalayak si me' a'a lahat seddili**, bu me' a'a inin banta me' bangsa Isra'el.

Matsa kite bi si jūd Nabi Yunus, kapitulu dembuwa'. Pa'in Kitabin: (Yunus 1) ¹ *Niya' lapal Tuhanin pu si Yunus anak si Amittay.* ² *Pa'inne, “Pī kew si puweblo hadje inēnan Niniba. Magmahalayak kew pī si siye duk akahanun siye we' sōng siye pinagmulka'an, pegge' tiya' ne kiteku hinangde mala'atin.”*

Takalebi ke bang ine panganda'akan Tuhan Nabi Yunusin? Da'ak Tuhanin iye pī magmahalayak si me' a'a si puweblo Niniba supaya siye magsusun duk lebbahande duseden – bu Niniba inin kapital lahat Assiriya, duk me' a'a Assiriyahin me' a'a la'at du bu kabaya'anden magka'at bangsa Isra'elin!

Ine jānnen hangkan da'ak TUHANIN Nabi Yunus pī si me' a'a liyu-liyu mangandiyawa'an duk ngabunsihan bangsa Isra'elin? Hinatul du ke isab me' banta bangsa Isra'elin we' Tuhanin? Na, awe'! Sōng pinagmulka'an

me' a'a Ninibahin we' Tuhanin pegge' takite Tuhanin hinangande mala'atin. Saguwa' **ga'i du Tuhanin sinna magmula madusehanin**. Mabaya' Tuhanin we' kēmon a'a magsusun duk lebbahande duseden, kahagad si Lapal Tuhanin duk tinimbul. **Iye jānnen hangkan da'ak TUHANIN Nabi Yunus pī** si me' a'a Niniba magmahalayak si siye supaya pagsusunande duseden, paharap si Tuhan duk tinimbul.

Saguwa' Nabi **Yunus ga'i mabaya' hap pī** magmahalayak si me' bantanan! Ga'i iye mabaya' magnabi si me' a'a puweblo Niniba! Mabaya' Tuhanin we' magsusun me' a'a Ninibahin supaya siye ka'ase'anne, saguwa' Nabi Yunus kabaya'annen we' ilegga siye we' Tuhanin! Saguwa' tungan palahihannen supaya iye tumahala' amban harapan Tuhanin?

Payamante dem istori bang ine hinang Nabi Yunusin. Pa'in Kitabin:

(Yunus 1) ³ *Saguwa' si Yunus lahi amban Tuhan tudju lahat inēnan Tarsis (hātinēn, lahat tala te'ed amban Niniba). Pī iye hap pantalan Joppa duk niya' kitene dembuwa' kappal sōng pī hap lahat Tarsis inin. Magsukey ne iye, ubus mana'ik diyata' kappal duk palalga' ne iye hap Tarsis supaya iye tapalahi amban Tuhan.* ⁴ *Ubus inin pinatekka we' Tuhanin baliyu pales manamal diyata' tahik, duk lahat-lahat manamal. Agen larak kappalin.* ⁵ *Kēmon a'a magtarabahu diyata' kappal miya'an tinalēw duk ngalingan siye dangan-dangan si tuhan-tuhanden māku tabang. Ubus bu labo'de kalgade sinduwehin pī dem tahik supaya ngalampung kappalin. Saguwa' si Yunus andang ne la'i dem mohang kappal; pabāk iye la'i duk tuli. Leddek tulinen.* ⁶ *Ubus kapitan kappalin pī si iye mangun iye duk pa'inne, "Tuli pe kew? Donga' kew duk māku tabang kew si tuhannun. Kaw kite bi asipne duk kite bi ga'i matey."* ⁷ *Ubus pa'in me' magtarabahu si kappalin, "Magpuwa'an kite bi duk kata'uhante bang amban sine jānnen hangkan inin umantag." Ubus magpuwa'an siye. Manjari kata'uhande we' si Yunus jānnen.*

⁸ *Ubus pa'inde, "Akahanun kami bang asal ka'u ke jānnen hangkan inin umantag. Ine pagusahanun? Bakas ambannu? Intag lahatnun? Ine bangsanun?"* ⁹ *Sambunganne siye, pa'inne, "Aku inin bangsa Hibrani duk sambahayangku Tuhanin, iye Tuhan si surga'in duk iye magpapanjari bulak duk tahikin."* ¹⁰ *Pa'inne pe we' lahi iye amban Tuhan. Ubus ka'umāgadan me' a'a maghinang diyata' kappalin duk pa'inde, "La'at te'ed hinangannu iyan."* ¹¹ *Sigi-sigi pe ngahadje goyakin. Ubus tilewde iye, "Ine subey hinangte si ka'u inin duk pateddo' balik tahikin?"*

¹² *"Lakasanun bi ku dem tahik," pa'inne, "ubus ngateddo' iyan balik. Kata'uhanku hep we' aku jānnen hangkan tekka lahat-lahat inin si ka'am."* ¹³ *Saguwa' me' a'ahin musey pabasag manamal duk siye tapi si higad. Bu ga'i takole'de, pegge' pesōng ngabasag tahikin amban tagna'in.*

¹⁴ *Ubus māku-māku isab siye si Tuhan, pa'inde, “O Tuhan, pabuyu'-buyu' kami, da'a kami hukumun pinapatey bang bekkat kami niyawa a'a inin. Da'a kami dusehun bisan papatey kami a'a ga' niya' dusenen. Pegge' ka'u du magbaya'in hangkan inin umantag kēmon.”*

¹⁵ *Ubus eddo'de si Yunus duk labo'de dem tahik. Ubus pateddo' ne tahikin.* ¹⁶ *Hangkan tinalew siye si Tuhan bu magkurban siye duk niya' tungga'de hāp si Tuhan.* ¹⁷ *Saguwa' **Tuhanin, papīne dembuwa' kenna hadje manamal** ngaloroy si Yunus. Bu la'i si Yunus diyalem kennahin tellu ellew duk tellun sangem.*

Padeheng ne dahu' kite bi tu'u si inin. Taman inin takitete si istorihin we' paturul Tuhanin si nabine malahihin! Bisan lumahi Nabi Yunus masi pe iye ga' tumahala' amban antanan Tuhanin. Ine jānnen hangkan turul Tuhanin Nabi Yunus? Paturul Tuhanin pegge' kalasahanne Nabi Yunus duk kabaya'annen we' tuhutne kabaya'an Tuhanin. Hangkan da'ak Tuhanin Nabi Yunus iloroy si kenna hadje saguwa' duma'in we' pinapatey.

Ka'ase'-ase' Nabi Yunus! Ī iye la'i dem betteng kenna hadje! Ga' niya' tahinangne nimbul dine. Ga' niya! Ga' niya' tahinangne luwal ngalingan duk māku-māku si TUHAN. Luwal Tuhanin makajari manimbul iyehin. Dem kapitulu duwe inakahan kite we' māku-māku Nabi Yunus si Tuhan amban diyalem kennahin, duk magbennal iye si dusenen we' bakas ga' iye ngatu nuhut kinabaya'an Tuhanin. Diyalem tellum bahangi inipat we' Tuhanin Nabi Yunus diyalem settuwa dem tahik miya'an. Niya' importante tahāti we' Nabi Yunus! Si ellew katellunen ngalingan Nabi Yunus, pa'inne, “**Tuhanin hadja manimbulin!**” (Yunus 2:9) Pag magpa'in Nabi Yunus, “**Tuhanin hadja manimbulin!**” inaka dem Kitab: “*dina'ak we' Tuhanin si Yunus pinaluwas si kennahin pī si higad tahik.*” (Yunus 2:10)

Si kapitulu tellu pa'in Kitabin:

(Yunus 3) ¹ *Ubus niya' lapal Tuhanin pu si Yunus kaminduwenen, pa'inne,* ² “**Pī kew** hap puweblo hadje inēnan Niniba duk akahanun siye me' pina'inku si ka'uhin.” ³ **Tuhut si Yunus** panganda'akan Tuhanin duk pī iye hap Niniba. Niniba inin luha manamal. Bang kew pabutas amban puweblo iyan subey tellu ellew. ⁴ Pag la'i si Yunus maglengngan-lengngan de ellew nagna' iye magaka-aka, pa'inne, “**Bang palabey ampatpū' ellew pinaka'atan du Ninibahin!**”

⁵ Pag kalede inin **kahagad me' a'a Ninibahin lapal amban Tuhanin.** Magpatawag-tawag siye we' subey siye muwase; duk kēmon me' a'ahin amban me' langkew paga'anen taman diyawa' paga'anen kēmon siye magsemmek karut, tanda' we' teyikutande ne duseden.

⁶ Pag takale sultan Ninibahin aka-aka sabab inin magtawus iye kuwat amban paningkolo'anne magbaya'in. Ānanne semmekne mahāpin duk

magsemmek karut iye. Ubus bu ningkolo' iye diyata' bulak, tanda' we' magsusun ne iye duk lebbahanne ne dusenen. ⁷ *Ubus bu masan iye si me' a'a Ninibahin pa'inne, "Da'akan inin amban sultanin duk me' sawe'ne magbaya'in: Ga' niya' subey mangan bisan ine. A'a atawa hayep, sapi' atawa bili-bili ga'i subey mangan atawa nginum.* ⁸ *Kēmon me' a'ahin subey magsemmek karut duk me' hayepin subey du isab bettadande karut. Kēmon siye subey basag ngampun-ngampun si Tuhan māku ampun. Kēmon siye subey teyikutande me' hinangande mangga'i matewwa'in duk hinangande mala'atin.* ⁹ *Ga'i kata'uhante; kaw ganti'an Tuhanin pikilannen duk lebbahanne pagamānen duk ma'ase' iye si kite bi supaya kite bi ga'i magka'at."* ¹⁰ **Pag kite Tuhanin me' hinanganden duk we' teyikutande ne hinangande mala'atin, ma'ase' ne iye duk ga' ne pala'usne mala'at bakas panungga'ne siyehin.**

Manjari, takitete tu'u we' **ma'ase' Tuhanin** si me' a'a Ninibahin, pegge' kahagad siye si lapal bakas pinapīne si siyehin. Me' a'a Ninibahin magsusun duk suse siye diyalem ateyde duk paharap ne siye si TUHAN. Saguwa' **ga' du sinna Nabi Yunus** pegge' ma'ase' Tuhanin si me' a'a Ninibahin. Pakale ka'am bang ine sinulat diyalem kapitulu ampat si jūd Nabi Yunus.

Pa'in Kitabin:

(Yunus 4) ¹ *Saguwa' si Yunus ga'i te'ed kahāpan duk astel iye.* ² *Ngampun-ngampun iye si Tuhan pa'inne, "O, Tuhan, iye hep inin bakas tapikilkun pag la'i pe ku si di lahatku we' sa miya'an hinangannun. Iye jānnen hangkan ku lahi palakkes pī hap lahat Tarsis. Kata'uhanku hep we' bētabang kew duk ma'ase', we' ga'i kew mura ngamā duk malasa kew te'ed. Mura ganti'annu pikilannun duk ga'i pala'usnu bala' panungga'nun.* ³ *Hangkan hep, Tuhan, ambat ne ku matey pegge' hāp pe ku matey amban ellum."* ⁴ *Saguwa' nambung Tuhanin pa'inne, "Tewwa' ke bang kew ngamā?"* ⁵ *Ubus inin paluwas si Yunus amban puweblo miya'an duk pī si lugal nampal silangan. Ngahinang iye payad-payad duk ningkolo' iye la'i dem landung ngagad-ngagad supaya kitene bang ine umantag si puweblohin.* ⁶ *Ubus pinatomo' we' Tuhanin dembuwa' jambangan supaya kalandungan kōk si Yunusin duk ga'i iye kahunitan. Sinna isab si Yunus sabab jambangan miya'an.*

⁷ *Saguwa' ellew dembuwa'in, subu-subu pe pinapī we' Tuhanin dembuwa' olet duk kakanne jambangan miya'an. Ubus ngalanes jambanganin.* ⁸ *Pag langkew ne ellewin pinatihup isab we' Tuhanin baliyu amban silangan panas manamal. Peddi' ellewin diyata' kōk si Yunus duk lamma ne iye te'ed. Mabaya' ne iye matey duk pa'inne,*

“Hāp pe ku matey amban ellum.”⁹ Saguwa' pa'in Tuhanin pu si Yunus, “Tewwa' ke bang kew ngamā sabab ma'umantag si jambangan miya'an?” “Awe!”, pa'inne. “Batang matey ne ku hawal astelkun.”¹⁰ Saguwa' pa'in Tuhanin, “Keyimanannu jambangan miya'an. Ga' kew bakas ipatne duk duma'in ka'u matomo' iyehin. Bessuwang ne hadja tomo' duk bessuwang hadja lanes.”¹¹ Pesōng pe ku ma'ase' si me' a'a Niniba inin pegge' niya' labi da hatu duk duwempū' ngibu mākanak, ga' niya' kasabutande. Duk ekka isab hayep la'i.” Na, iye ne inin katambusan jūd Nabi Yunusin.

Me' bagayku mapakalehin, ekka du makajari ta'ayate sabab addat a'ahin duk addat Tuhanin dem istori sabab Nabi Yunus inin. Dembuwa' takitete tu'u si inin, we' **Tuhanin ga'i pagbidda'ne manusiya'in**. Bang Nabi Yunus pagbidda'ne du, saguwa' Tuhanin ga'i pagbidda'ne. **Atey Tuhanin seddili amban atey Nabi Yunusin.**

Nabi Yunus luwal pagbidda'ne a'ahin, saguwa' **Tuhanin** ma'ase' duk malasa si kēmon a'a. Kalasahan Nabi Yunus di a'anen duk kabunsihanne bantanen, saguwa' Tuhanin, kalasahanne me' a'a Isra'elin **duk** me' a'a Ninibahin. Kabaya'an Nabi Yunusin we' **magka'at** me' a'a Ninibahin pegge' banta bangsa Isra'el siye, saguwa' kabaya'an Tuhanin we' **pagsusunande** duseden, teyima'de lapalnen duk tinimbul. **Tuhanin ga'i pagbidda'ne manusiya'in**. Bisan kew sine, bisan sa'ingge-sa'ingge addatnun masi **malasa Tuhanin si ka'u**. Ga'i iye kahāpan si dusenun duk si panguntaranun, saguwa' masi pe iye malasa si **ka'u**. **Kinalasahan we' Tuhanin me' a'ahin dangan-dangan si kēmon bangsa**, duk kabaya'annen we' kēmon a'a magbennal si iye sabab duseden, pakalede Mabennalin, tahātide duk kahagadde Mabennalin duk timbul.

Me' sinduwehin tapikilde we' ga'i du hinang Tuhanin ine a'ahin dembuwa'-dembuwa' tu'u si dunya. Tapikilden we' andang ne tapene' we' Tuhanin bang sine tiniksa' dem narka'in duk sine sinna si surga'in. To'o du we' me' a'a ma'ekkahin matey mo'o duseden duk parahap si Tuhanin duk mulka'nen. Saguwa' sala' tapikil me' a'ahin bang pa'inde we' ga'i du meke'ine si Tuhan bang me' a'ahin magmula pegge' awam siye. Pa'in Kitabin, “**Kabaya'an Tuhanin hep we' kēmon manusiya'in timbul duk ngata'uhan tolo' mabennalin!**” (1 Timoteo 2:4) “**Ga'i Tuhanin baya' we' niya' bisan dambuwa' illega saguwa' kabaya'annen we' kēmon pagsusunande duk lebbahande duseden.**” (2 Petros 3:9) Saguwa' me' mangga'i mangatu magsusun duk ngalebbahan duseden – hinukum du siye we' Tuhanin pegge' “**ga'i siye ngatu nuhut mabennalin supaya siye timbul.....Kalabo'an hukuman siye kēmon me' mangga'i makahagad si tolo' mabennalin. Pegge' iye hadja kasinnahanden maghinangan mala'atin.**” (2 Tessonika 2:10,12) Iye iyan pina'in lapal TUHANIN. **Hāp Tuhanin duk ma'ase' duk bakas**

memesne ne lān para pagtimbul me' a'ahin kēmon. Saguwa' **sutsi isab Tuhanin duk bentel** duk hukumne kēmon a'a mangga'i maneyima' lānne mabentel para pagtimbulin.

Me' bagayku, da'a ka'am ngatu inakkalan. Bang Tuhanin, ga'i du pagbidda'ne, duk ga'i du isab iye sinna bang magmula madusehanin. **Kabaya'an Tuhanin we' kēmon a'a si dunya kata'uhande mabennalin, kahagad duk tinimbul!** Iye jānnen hangkan Tuhanin ngurung pikilan metu'uhin si me' nabihin nulat Lapalnen, supaya **kata'uhante bi** lān para pagtimbul minemes we' Tuhanin, **teyima'te bi** iyan duk **tinimbul kite bi!** Sine-sine neyima' lān Tuhan para pagtimbulin hap surga' du. Sine-sine neyikutan lānnen atawa masagadanne, magmula du! Sa sinulat dem Kitabin, pina'in: *“Kabaya'an Tuhanin hep we' kēmon manusiya'in timbul!... Bang ga'i du pagsusunanbi duk lebbahanbi dusebin, kēmon ka'am matey!”* (1 Timoteo 2:4; Lukas 13:3)

Si lesson balik, bang amban kahandak Tuhanin, ta'ayate sabab dembuwa' nabi importante. Ekka bakas pina'al we' ne sabab Manimbul mapitu si dunyahin supaya timbulne madusehanin. Nabi importante miya'an Nabi Shi'ya (Isaya), ellum iye me' pitu' hatas tahun dehellu amban katekka AlMasihin tu'u si dunya....

Karayaw iledjiki'an ka'am sasangbi mikil-mikil sabab me' duwe lesson tinolo'an we' Tuhanin pu si Nabi Yunus:

Dembuwa'in inin: *“**Tuhanin hadja manimbulin!**”* (Yunus 2:9)

Kaduwenen: *“**Tuhanin ga'i pagbidda'ne manusiya'in!**”*

(Hinangan 10:34)

Wassalam